

Förebygga, förhindra och försvåra — den svenska strategin mot terrorism

Till justitieutskottet

Justitieutskottet beslutade den 20 oktober 2015 att ge utrikesutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens skrivelse 2014/15:146 Förebygga, förhindra och försvåra – den svenska strategin mot terrorism och de motioner som behandlas i ärendet i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Utrikesutskottet har beslutat att yttra sig över skrivelsen i de delar som rör utrikesutskottets beredningsområde samt över motionerna 2015/16:190 (FP) yrkande 7, 2015/16:249 (M) yrkande 5, 2015/16:255 (KD) yrkande 8, 2015/16:2715 (KD) yrkande 9, 2015/16:3072 (M) yrkande 23 och 2015/16:3125 (SD) yrkandena 10 och 11.

Utskottet anser inte att något initiativ är nödvändigt med anledning av motionsyrkandena. Yrkandena bör därför avstrykas.

I yttrandet finns fyra avvikande meningar (M, SD, FP, KD).

Utskottets överväganden

Skrivelsen

I skrivelsen konstaterar regeringen att terrorism hotar internationell fred och säkerhet, nationell säkerhet och grundläggande fri- och rättigheter. Vidare noteras att problematiken med utländska terroriststridande har accelererat kraftigt och att det i nuläget inte finns några tecken på att den utvecklingen kommer att avta.

Den nya nationella strategin mot terrorism ska vara utgångspunkten för Sveriges långsiktiga arbete på området, både nationellt och internationellt. Syftet med strategin är att skapa en tydlig struktur för det arbete som krävs för att motverka terroristbrottslighet. I strategin betonas vikten av samverkan och en tydlig uppföljning av det arbete som görs.

Det anges i skrivelsen att målet för all terrorismbekämpning är att undvika att terroristattentat genomförs. Det framförs att arbetet delas in i tre områden: Förebygga, Förhindra och Försvåra. Ett särskilt fokus ligger på området Förebygga. Åtgärderna på detta område syftar till att motverka radikalisering och rekrytering till extremist- och terroristgrupper och att påverka individers avsikt att begå eller stödja terroristbrottslighet. Området Förhindra handlar om att motverka och minska förmågan och möjligheten att begå terroristattentat medan området Försvåra handlar om att skapa och upprätthålla skydd för individer och minska samhällets sårbarhet för terroristattentat. Om ett terroristattentat ändå genomförs framhålls att samhället ska kunna hantera konsekvenserna av det.

Det understryks att en viktig utgångspunkt för regeringen är att grundläggande fri- och rättigheter och rättsstatens principer ska säkerställas vid alla insatser för att bekämpa terrorism.

Frågor som faller under utrikesutskottets beredningsområde återfinns i skrivelsen i kapitel 4 Internationellt arbete. I detta kapitel konstateras bl.a. att terrorism är gränsöverskridande, och att det internationella arbetet mot terrorism har intensifierats över tid. Det slås fast att området Förebygga ska stå i fokus även för Sveriges internationella arbete mot terrorism. När det gäller området Förhindra framhålls samarbetet mellan brottsbekämpande myndigheter över nationsgränserna och stärkt internationell samverkan. När det gäller området Försvåra betonas att standarder för att upprätthålla skydd för individer och minska samhällets sårbarhet ska vara likvärdiga i EU:s medlemsstater. Vikten av samverkan över nationsgränserna lyfts även fram när det gäller att hantera konsekvenserna av terroristattentat.

Motionerna

Folkpartiet framhåller i kommittémotion 2015/16:190 av Roger Haddad m.fl. yrkande 7 bl.a. att det är av största vikt att Sverige deltar aktivt för att stärka det europeiska samarbetet för att förebygga, förhindra och lagföra terrorism.

Moderaterna anför i kommittémotion 2015/16:249 av Beatrice Ask m.fl. yrkande 5 och i partimotion 2015/16:3072 av Anna Kinberg Batra m.fl. yrkande 23 att Sverige inom EU bör prioritera ett bättre och mer effektivt samarbete för att bekämpa terrorism.

Kristdemokraterna betonar i kommittémotion 2015/16:255 av Andreas Carlson m.fl. yrkande 8 att den internationella alliansen i kampen mot Islamiska Staten (IS) måste bistås. Detta budskap framhålls även i Kristdemokraternas kommittémotion 2015/16:2715 av Andreas Carlson m.fl. yrkande 9.

Sverigedemokraterna betonar i kommittémotion 2015/16:3125 av Björn Söder m.fl. yrkandena 10 och 11 dels att internationell samverkan för att motverka terrorism måste stödjas, dels att internationell samverkan för att motverka resor i syfte att delta i terrorism eller terrorträning måste stödjas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar inledningsvis att regeringens utgångspunkt i allt arbete mot terrorism är att aktivt främja och värna folkrätten, inklusive de mänskliga rättigheterna, och efterlevnaden av rättsstatens principer. Utskottet instämmer vidare i vikten av att det finns ett jämställdhetsperspektiv i det internationella arbetet med att motverka terrorism.

Utskottet stöder regeringens inställning att det förebyggande arbetet ska stå i fokus för Sveriges internationella arbete mot terrorism. Utskottet understryker att demokrati och god samhällsstyrning är viktiga komponenter för att skapa stabila samhällen och därmed undvika konflikter som är en grogrund för terrorism. Utskottet betonar att internationella organisationer som FN, EU, OSSE och Europarådet är viktiga för att främja fred, säkerhet och utveckling och därmed för att förebygga terrorism.

Utskottet betonar vidare vikten av effektiva mekanismer för att förhindra att terrorister får tillgång till massförstörelsevapen och välkomnar regeringens ambition att även i fortsättningen vara engagerad i befintliga internationella initiativ för att förhindra att terrorister får tillgång till denna typ av vapen.

Med anledning av motionerna 2015/16:190 yrkande 7, 2015/16:249 yrkande 5 och 2015/16:3072 yrkande 23 vill utskottet anföra följande.

Utskottet understryker att ett samarbete inom ramen för EU är av central vikt för att motverka terrorism. Utskottet välkomnar att EU:s utrikesråd antog rådsslutsatser om motverkandet av terrorism i februari 2015. Rådsslutsatserna fokuserar på terrorismbekämpning inom ramen för unionens externa dimension och betonar åtgärder för att motverka radikalisering, vikten av att hindra rekrytering, materielanskaffning till och finansiering av terrorister och terroristorganisationer samt det angelägna i att hantera terrorismens

underliggande orsaker såsom konflikter och fattigdom m.m. EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik ska enligt rådsslutsatserna genomsyras av arbetet med att bekämpa terrorism.

I skrivelsen framgår att regeringen ska verka för att EU fortsätter arbetet med att förebygga terrorism utanför unionens gränser. Utskottet kan i detta sammanhang konstatera att Sverige under 2014 aktivt deltagit i utarbetandet av dels en reviderad EU-strategi för att bekämpa radikaliserings och rekrytering till terrorism, dels en EU-strategi för kampen mot terrorism i Syrien och i Irak med särskilt fokus på utländska terroriststridande.

Utskottet framhåller att samarbetet inom ramen för Europol är viktigt för att bekämpa terrorism. Utskottet välkomnar att Europol har påbörjat arbetet med att samla sina olika kompetenser i arbetet mot terrorism till en avdelning (EU Terrorism Centre) för att ytterligare stödja medlemsstaterna på detta område.

Utskottet noterar att regeringen inom EU avser verka för att få till stånd ett rättssäkert regelverk som möjliggör frysningståtgärder på EU-nivå också mot EU-interna individer och enheter med kopplingar till terrorism samt ser över möjligheten att genomföra ett nationellt system för frysningståtgärder i avvaktan på eller som ett komplement till EU:s system. Utskottet konstaterar att detta är viktigt eftersom både FN och Financial Action Task Force (FATF) har uttryckt kritik mot Sverige när det gäller åtgärder mot finansiering av terrorism. Utskottet konstaterar också att regeringen enligt skrivelsen ska verka för att EU:s medlemsstater ska kunna utföra nödvändiga sökningar i t.ex. Schengens informationssystem och nationella spanings- och efterlysningsregister för att kontrollera om en person utgör ett hot mot den allmänna ordningen och den inre säkerheten. Utskottet konstaterar slutligen att regeringen ska verka för en hög standard inom EU när det gäller avaktiverade vapen och att även avaktiverade vapen blir föremål för noggranna kontroller.

Mot bakgrund av det anförda anser inte utskottet att något initiativ är nödvändigt med anledning av motionsyrkandena. Yrkandena bör därför avstyrkas av justitieutskottet.

Med anledning av motion 2015/16:3125 yrkandena 10 och 11 vill utskottet anföra följande.

Utskottet kan konstatera att det i skrivelsen understryks att terrorism är gränsöverskridande och därför inte kan bekämpas isolerat i en stat, och att det i kapitel fyra i skrivelsen framhålls att det är angeläget att på olika sätt verka för att genom internationell samverkan förebygga, förhindra och försvåra terrorism.

Utskottet ser med oro på att problematiken med utländska terroriststridande har ökat, och att det i nuläget inte finns några tecken på att den utvecklingen kommer att avta. När det gäller internationell samverkan för att motverka resor i syfte att delta i terrorism eller terrorträning upprepar utskottet vad det konstaterat ovan om att Sverige under 2014 aktivt deltagit i utarbetandet av dels en reviderad EU-strategi för att bekämpa radikaliserings och rekrytering till terrorism, dels en EU-strategi för kampen mot terrorism i Syrien och i Irak

med särskilt fokus på utländska terroriststridande. Vidare välkomnar utskottet att Sverige tillsammans med 16 andra stater och EU den 22 oktober 2015 undertecknade ett tilläggsprotokoll till Europarådets konvention för att förhindra terrorism. Tilläggsprotokollet syftar till att hantera problemet med utländska terrorstridande genom att kriminalisera ett medvetet deltagande i en terroristgrupp, mottagande av terroristutbildning, utlandsresor i terrorismsyfte samt finansiering och organisering av dylika resor. Utskottet konstaterar att tilläggsprotokollet syftar till att svara mot de krav som ställs i FN:s säkerhetsrådsresolution 2178 (2014), som är folkrättsligt bindande, om att det ska vara kriminaliserat att resa eller försöka resa utomlands i syfte att utföra, planera, förbereda eller delta i terroristhandlingar, eller för att ge eller få terroristträning. Utskottet noterar att tilläggsprotokollet träder i kraft när det har ratificerats av sex statsparter till Europarådets konvention för att bekämpa terrorism.

Mot bakgrund av det anförda anser inte utskottet att något initiativ är nödvändigt med anledning av motionsyrkandena. Yrkandena bör därför avstyrkas av justitieutskottet.

Med anledning av motion 2015/16:255 yrkande 8 och motion 2015/16:2715 yrkande 9 vill utskottet anföra följande.

Utskottet står bakom att Sverige ingår i den breda internationella koalitionen mot Isil som bildades 2014. Utskottet erinrar om att riksdagen våren 2015 beslutade att en väpnad styrka bestående av högst 120 personer skulle ställas till förfogande under 2015 för att på irakisk inbjudan delta i den militära utbildningsinsats som genomförs av koalitionen i Irak (prop. 2014/15:104, bet. 2014/15:UFöU4). Utskottet noterar i sammanhanget budskapet från Utrikesdepartementet, Försvarsdepartementet och Försvarsmakten, i samband med en föredragning för utskottet den 24 september 2015, om att den svenska militära utbildningsinsatsen är fullt operativ och att genomförandet fortskrider enligt plan. Utskottet konstaterar att regeringen den 5 november 2015 överlämnade en ny proposition till riksdagen om stöd till den internationella koalitionen militära utbildningsinsats.

I övrigt vill utskottet i detta sammanhang framhålla att EU:s utrikesministrar i mars 2015 antog rådsslutsatser om en regional EU-strategi om Syrien, Irak och hotet från Isil. Strategin lyfter fram diplomati och stöd till politiska reformer, socio-ekonomisk utveckling och försoning som viktiga faktorer i att verka för fred och säkerhet i Syrien och Irak samt för att bekämpa Isil. Utskottet är av uppfattningen att inriktningen på EU:s strategi kompletterar de militära insatser som sker inom ramen för den internationella koalitionen.

Mot bakgrund av det anförda anser inte utskottet att något initiativ är nödvändigt med anledning av motionsyrkandena. Yrkandena bör därför avstyrkas av justitieutskottet.

I övrigt har utskottet inte något att anföra med anledning av regeringens skrivelse.

Stockholm den 12 november 2015

På utrikesutskottets vägnar

Sofia Arkelsten

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Sofia Arkelsten (M), Julia Kronlid (SD), Margareta Cederfelt (M), Pyry Niemi (S), Kerstin Lundgren (C), Valter Mutt (MP), Krister Örnfjäder (S), Birgitta Ohlsson (FP), Hans Linde (V), Maria Andersson Willner (S), Serkan Köse (S), Sotiris Delis (M), Anders Österberg (S), Jeff Ahl (SD), Robert Halef (KD) och Jamal Mouneimne (S).

Avvikande meningar

1. Skrivelsen (M)

Sofia Arkelsten (M), Margareta Cederfelt (M) och Sotiris Delis (M) anför:

Internationella samarbeten mot terrorism måste ha hög prioritet. I strategin skriver regeringen att det förebyggande arbetet ska vara i fokus för Sveriges internationella arbete mot terrorism och att det arbetet ska ske inom ramen för FN. Vi menar att fokus borde vara att säkerställa ett bra och fungerande samarbete inom EU. Arbetet på EU-nivå när det gäller frågor om radikalisering och deltagande i terroristverksamhet behöver fördjupas. Samarbetet inom Europol, som inrättats för att förbättra polissamverkan mellan EU:s medlemsländer i syfte att bekämpa bl.a. terrorism, bör förbättras. Sverige behöver också skapa och utveckla kontakter med transitländer och andra nyckelländer när det gäller resande till oroshärdar.

Med det anförda anser vi att utskottet bör tillstyrka motionerna 2015/16:249 yrkande 5 och 2015/16:3072 yrkande 23.

2. Skrivelsen (SD)

Julia Kronlid (SD) och Jeff Ahl (SD) anför:

Flera terroristattacker har genomförts på olika håll i Europa. Allt fler individer väljer att stödja terrorism genom aktiviteter i eller utanför Europa. För att effektivt bemöta hotet från terrorismen krävs internationell samverkan. Detta är viktigt ur flera perspektiv. Det handlar bl.a. om att värna säkerheten i Europa och förhindra ytterligare radikalisering och risk för nya terrorbrott, och att undvika att ytterligare destabilisera regioner som är särskilt hårt drabbade, såsom Syrien och Irak.

Vi välkomnar de initiativ som tagits av bl.a. EU och Europarådet för att motverka rekryteringen av s.k. utländska terroriststridande, men vi anser att åtgärderna är klart otillräckliga. Med tanke på att den fria rörligheten inom EU försvårar möjligheten att stoppa terrorister vill vi framhålla vikten av såväl politisk som polisiär samverkan mellan länder. På sikt vill vi också se ett återupprättande av effektiva gränskontroller. Det är vidare viktigt att varje land tar sitt ansvar och genomför nödvändiga lagändringar för att stoppa terrorism och terrorresor.

Vi välkomnar att FN genom olika instrument engagerar sig i kampen mot terrorismen. Exempelvis konventionen om motverkande av bombattacker från 1997 och resolutionen om stävjade av terrorresor från 2014 är viktiga dokument som alla stater bör ratificera och följa. Vi ser med oro på att det i dagsläget är tveksamt om Sveriges lagstiftning lever upp till vad det internationella samfundet efterfrågar. Vi kommer därför att arbeta för en

modern och effektiv antiterrorpolicy i linje med FN:s resolutioner samt internationella avtal.

Med det anförda anser vi att utskottet bör tillstyrka motion 2015/16:3125 yrkandena 10 och 11.

3. Skrivelsen (FP)

Birgitta Ohlsson (FP) anför:

Det är av största vikt att Sverige deltar aktivt för att stärka det europeiska samarbetet för att förebygga, förhindra och lagföra terrorism. Detta handlar både om att bygga ut de institutionella strukturerna för EU:s polisiära samarbete och åklagarsamarbete mot grov och gränsöverskridande brottslighet, och om att på nationell nivå dra lärdom av goda exempel från andra länder. Detta gäller både det förebyggande arbetet, där det är viktigt att lära av framgångsrika arbeten för att lokalt motverka radikaliserings- och värvning till våldsbejakande rörelser, och underrättelse- och lagföringsverksamheten. I detta arbete har Europol en viktig roll. Ett av de projekt som Europol nyligen har sjösatt handlar om att motverka värvning till eller uppbyggnad till stöd för terroristverksamhet via sociala medier. Genom vår avgift till Europol bidrar Sverige till att finansiera detta projekt, men det är viktigt att också operativt delta i satsningen mot bakgrund av de problem Sverige har med resande radikaliserade ungdomar och vikten av att aktivt bidra i arbetet mot terrorism. Även inom ramen för det starka svenska grundlagsskyddet för yttrandefriheten – som inte ska rubbas – torde det finnas goda möjligheter att delta operativt i europeiska insatser för att kartlägga och motverka terrororganisationers rekrytering via nätet.

Med det anförda anser jag att utskottet bör tillstyrka motion 2015/16:190 yrkande 7.

4. Skrivelsen (KD)

Robert Halef (KD) anför:

Kampen mot den islamistiska terrorn är gränslös och måste föras tillsammans med andra länder i vår omvärld. Regeringen belyser i strategin samarbete inom FN, Europarådet och EU. Det är viktigt att Sverige har anslutit sig till den internationella koalitionen mot Islamiska Staten (IS) och att vi nu deltar i en militär utbildningsinsats i norra Irak. Vi måste dock vara beredda att kunna öka vårt deltagande för att bekämpa en av orsakerna till att människor i dag tvingas fly. Vid förfrågan ska vi vara beredda att kunna bistå den internationella koalitionen, exempelvis med svenska JAS-plan, i kampen mot IS.

Med det anförda anser jag att riksdagen bör tillstyrka motionerna 2015/16:255 (KD) yrkande 8 och 2015/16:2715 (KD) yrkande 9.